

Ζακχαίος: Η σωτηρία ως συγχώρεση των αμαρτιών (Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, Καθηγητής Παλαιάς Διαθήκης, Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

[/ Πεμπτούσια](#)

Κυριακή ΙΕ΄ Λουκά: Η σωτηρία ως συγχώρεση των αμαρτιών (Λου ιθ΄ 1-10)

Η περιγραφή μιας συνάντησης και των συνεπειών της αποτελεί το θέμα της ευαγγελικής περικοπής Λου 19:1-10. Πρωταγωνιστές της συνάντησης δύο μορφές που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν αρχετυπικές. Από τη μια μεριά ο Ιησούς Χριστός, το “Πλήρωμα του Νόμου και των Προφητών”, η ενσάρκωση του σχεδίου του Θεού για τον κόσμο, και από την άλλη ο τελώνης Ζακχαίος, ο χαρακτηριστικός τύπος της διαφθοράς της κρατικής γραφειοκρατίας και της δημόσιας διοίκησης όλων των εποχών. Η πλοκή της αφήγησης είναι πολύ απλή. Ο Ζακχαίος, ένας διεφθαρμένος, πλούσιος φοροεισπράκτορας, επιθυμεί να δει τον Ιησού που περνούσε από την πόλη του, και, επειδή ήταν μικρόσωμος, ανέβηκε σε ένα δένδρο. Όταν τον είδε ο Ιησούς του ζήτησε να τον φιλοξενήσει στο σπίτι του. Ο Ζακχαίος ανταποκρίθηκε στο αίτημα και το αποτέλεσμα αυτής της συνάντησης ήταν η μεταμόρφωση του άπληστου και αισχροκερδούς τελώνη σε έναν συμπονετικό και έντιμο φιλόνητο.

Παρά την απλότητα της αφήγησης όμως, εμπεριέχονται σ' αυτήν ιδιαίτερα εντυπωσιακά στοιχεία. Το πρώτο από αυτά είναι η απροσδόκητη και αναντίστοιχη προς τους τύπους που εκπροσωπούν συμπεριφορά των πρωταγωνιστών. Ο διεφθαρμένος αλλά σημαίνον μέλος της τοπικής κοινωνίας Ζακχαίος, επιθυμεί να δει τον αδιάφθορο αλλά φτωχό δάσκαλο από τη Γαλιλαία. Και όχι μόνον αυτό, αλλά δεν διστάζει να διακινδυνεύσει τον καθωσπρεπισμό του και αποφασίζει να ανέβει σε ένα δένδρο. Ο Ιησούς, επίσης χωρίς να διστάσει, διακινδυνεύει την υπόληψή του και τη φήμη του ως δασκάλου της ηθικής και των απαιτήσεων του Θεού από τους ανθρώπους και αποφασίζει να ζητήσει τη φιλοξενεία του αμαρτωλού Ζακχαίου. Ιδιαίτερα εντυπωσιακή επίσης είναι και η μεταστροφή του Ζακχαίου που περιγράφεται από τον ευαγγελιστή ως συνέπεια της συνάντησής του με τον Ιησού Χριστό.

Το στοιχείο όμως που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από θεολογική άποψη, παρ' όλο που δεν διαθέτει τα θεαματικά χαρακτηριστικά των προηγούμενων είναι η αντίδραση του Ιησού στη μεταστροφή του Ζακχαίου. Αμέσως μετά την υπόσχεση του Ζακχαίου για διάθεση της περιουσίας του στους φτωχούς και στα θύματα της απληστίας του, ο Ιησούς δηλώνει ότι ο Ζακχαίος και η οικογένειά του έχουν σωθεί: *Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο*. Η σημασία της φράσης αυτής προκύπτει τόσο από τη μελέτη των ιδιαίτερων θεολογικών ενδιαφερόντων του ευαγγελιστή Λουκά όσο και από τη λειτουργική χρήση της συγκεκριμένης περικοπής στη λατρεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Το θέμα “σωτηρία” είναι κεντρικό σε ολόκληρο το έργο που αποδίδεται στον ευαγγελιστή Λουκά. Με αυτό το θέμα ξεκινά το πρώτο του έργο και με το ίδιο τελειώνει το δεύτερο. Στο πρώτο κεφάλαιο του *Κατὰ Λουκὰν Εὐαγγελίου* ο ιερέας Ζαχαρίας, απευθυνόμενος στον γιο του Ιωάννη, προλέγει: «*Κι εσύ, παιδί μου, θα ονομαστείς προφήτης του Ὑψιστου Θεού, γιατί θα προπορευτείς πριν από τον Κύριο για να ετοιμάσεις τον δρόμο του, κάνοντας γνωστή στον λαό του τη σωτηρία με τη συγχώρεση των αμαρτιών τους*» (Λου 1:76-77). Αντίστοιχα, στο τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων* ο απόστολος Παῦλος, απευθυνόμενος στους Ιουδαίους της Ρώμης, διακηρύσσει: «*Μάθετε, λοιπόν, ότι ο Θεός έστειλε τη σωτηρία αυτή στους ξένους λαούς. Αυτοί θ’ ακούσουν τώρα!*» (Πρα 28:28).

Περιεχόμενο της σωτηρίας, όπως προκύπτει από τα χωρία αυτά είναι η συγχώρεση των αμαρτιών. Η συγχώρεση είναι η μοναδικής και ζωτικής σημασίας ενέργεια του Θεού για τη σωτηρία των ανθρώπων, προϋποθέτει όμως την αποδοχή της από την πλευρά των ανθρώπων. Και η αποδοχή αυτή δεν σημαίνει απλά απαλλαγή από τα αισθήματα ενοχής ή ντροπής που γεννά η αμαρτία· αποδοχή της συγχώρεσης από τον Θεό σημαίνει απόφαση ριζικής, και ίσως οδυνηρής, αλλαγής της ζωής, όπως προκύπτει από την ιστορία του Ζακχαίου. Η συγχώρεση δεν είναι απλώς ένα ευχάριστο συναίσθημα ανακούφισης, απαλλαγής από κάποιο βάρος, αλλά η βαθειά και συνειδητή συναίσθηση του τι ακριβώς είναι η σχέση με τον Θεό και με τους άλλους ανθρώπους. Αποδοχή της συγχώρεσης όμως έχει ως συνέπεια αυτό και που στη γλώσσα της ψυχολογίας αποκαλείται “ενσυναίσθηση”, τη δυνατότητα, δηλαδή, του ανθρώπου να “μπει” στη θέση του άλλου, να κατανήσει τον άλλον, επομένως ο άνθρωπος που δέχτηκε τη συγχώρεση του Θεού, μπορεί να είναι αλληλέγγυος με τον αμαρτωλό συνάνθρωπό του.

Ο Ιησούς είχε επίγνωση της κακής φήμης που του είχαν προσάψει οι επικριτές του, κατηγορώντας τον ως «φαγά και οινοπότη, που κάνει παρέα με τελώνες και αμαρτωλούς» (Λου 7:34). Όμως δεν κάνει καμία προσπάθεια να ανασκευάσει τις κατηγορίες. Αντίθετα, δείχνει να τις συντηρεί, τόσο με τη συμπεριφορά του όσο και με τη διδασκαλία του. Έτσι, δέχεται προσκλήσεις σε πλούσια συμπόσια, όπως στην περίπτωση του τελώνη Ματθαίου (Λου 5:27-29) ή και αυτοπροσκαλείται σε σπίτια αμαρτωλών, όπως στην περίπτωση του Ζακχαίου, ενώ ταυτόχρονα προκαλεί με τις παραβολές του, όπως εκείνη για τον σπλαχνικό πατέρα που οργανώνει μεγάλη γιορτή για να υποδεχτεί τον άσωτο και καταχραστή γιο του (Λου 15:11-32) ή την άλλη για τον αμαρτωλό τελώνη, του οποίου η προσευχή εισακούεται από τον Θεό σε αντίθεση με εκείνη του περήφανου για την ηθική του Φαρισαίου (Λου 18:9-14). Η ανάγνωση, σύμφωνα με τη λειτουργική παράδοση της

Ορθόδοξης Εκκλησίας, των περικοπών αυτών κατά την περίοδο που προηγείται της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, υπογραμμίζει την αλήθεια ότι δεν υπάρχει όριο στην αποδοχή των αμαρτωλών από τον Ιησού και στην αλληλεγγύη του προς αυτούς (Λου 15:1-2), επομένως ούτε στη συγχώρεση που χαρίζει ο Θεός. Αν ο Ιησούς καταπατά με κάθε ευκαιρία όλες τις κοινωνικές συμβάσεις και προκαλεί τις ηθικές και θρησκευτικές ευαισθησίες των Ιουδαίων, δεν το κάνει ούτε τυχαία ούτε από αδιαφορία για τα συναισθήματα των άλλων, αλλά επειδή γνωρίζει πως μόνον μια τέτοια αντισυμβατική συμπεριφορά που φανερώνει πλήρη αποδοχή του άλλου μπορεί να ανοίξει σε κάποιον τον δρόμο προς τη σωτηρία.